

Risicoaansprakelijkheid

12

Bezitter van hond niet aansprakelijk voor schade door ongeval ondanks loslopen in strijd met APV

Rechtbank Gelderland zp Arnhem
20 februari 2019, nr. NL18.8301,
ECLI:NL:RBGEL:2019:4309
(mr. Van Groeningen)
Noot mr. F.E.G.A. van der Voort, mr. B.T.
Berends

Letselfschade. Onrechtmatige daad. Gevaarstelling. Voldaan aan relativiteitsvereiste?

[BW art. 6:162, 6:163; Algemene plaatselijke verordening Ede 2019 art. 2:57]

Eiser laat 's avonds zijn hond uit op het Levendaal in Ede, waar op grond van de plaatselijke APV een aanlijnplicht geldt. Eiser wordt gepasseerd door een jogger en kort daarna ook door diens niet-aangelijnde Border Collie. De hond van eiser, van het grotere ras Mastin Espagnol, reageert op de Border Collie en trekt aan de lijn die eiser in zijn hand heeft. Door het getrek van de Mastin valt eiser en loopt hij een dubbele beenbreuk op.

Eiser stelt de jogger (hierna: gedaagde) aansprakelijk voor zijn geleden en nog te lijden schade. Tussen partijen staat vast dat de Mastin heeft gereageerd op de passerende Border Collie, met als gevolg dat de eiser ten val is gekomen. Het verwijt dat gedaagde wordt gemaakt is dat hij de Border Collie niet heeft aangelijnd en niet onder controle heeft gehouden op een plaats waar een aanlijnverplichting gold. Daardoor zou hij een onveilige situatie in het leven hebben geroepen. Eiser stelt dat gedaagde zowel in strijd met een wettelijke plicht heeft gehandeld als met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamd.

De rechtbank oordeelt dat de aanlijnplicht niet strekt ter bescherming van de door eiser geleden schade. Wat betreft de strijd met het ongeschreven recht stelt de rechtbank voorop dat het wandelen of rennen met een hond en het daarbij

passeren van een andere hond altijd een risico met zich brengt dat een (al dan niet aangelijnde) andere hond daarop reageert. Het risico dat in dergelijke gevallen ontstaat is niet dusdanig groot dat speciale veiligheidsmaatregelen moeten worden getroffen. Dit wordt niet anders indien, zoals de eiser stelt, degene die schade lijdt een gecompliceerde breuk oploopt met grote gevolgen. De rechtbank wijst de vorderingen af.

[Naam eiser] te [woonplaats eiser],
eiser van de vordering,
verweerder op de voorwaardelijke tegenvordering,
hierna te noemen: [naam eiser],
advocaat: I.R.M. Goedings te Ede Gld,
tegen
[naam verweerder] te [woonplaats verweerder],
verweerder op de vordering,
eiser van de voorwaardelijke tegenvordering,
hierna te noemen: [naam verweerder],
advocaat: M.F. Mooibroek te Utrecht.

1. De procedure
(...; red.)

2. De feiten

2.1. [naam eiser] is de eigenaar van meerdere honden, waaronder een grotere hond van het ras Mastin Espagnol (hierna: de Mastin). [naam verweerder] is de eigenaar van een hond van het ras Border Collie (verder: de Border Collie).

2.2. Op 7 september 2014, rond 23.30 uur, liet [naam eiser] twee van zijn honden, waaronder de Mastin, uit op de Levendaal in zijn toenmalige woonplaats Ede. Ter plaatse geldt een aanlijnplicht. Op enig moment werd [naam eiser] gepasseerd door [naam verweerder], die aan het joggen was. Nadat [naam verweerder] [naam eiser] was gepasseerd, kwam de Border Collie, die niet was aangelijnd, langs [naam eiser]. Als gevolg hiervan trok de Mastin aan de lijn, waardoor [naam eiser] ten val is gekomen en dubbele beenbreuken heeft opgelopen. [naam eiser] heeft hiervoor een operatie moeten ondergaan.

2.3. In het gebied waar zich het ongeval voordoede geldt een aanlijnplicht op grond van artikel 2:57 van de in de gemeente Ede geldende APV. In de toelichting op dit artikel is het volgende opgenomen:

Aan dit artikel ligt in zijn algemeenheid het motief van de voorkoming en bestrijding van overlast ten grondslag.

In het bijzonder heeft dit artikel de volgende bedoelingen:

- de bescherming van de verkeersveiligheid, die door loslopende honden in gevaar kan worden gebracht;
- het voorkomen van beschadiging aan eigendommen van derden;
- het voorkomen van hinder voor voetgangers;
- het bestrijden van verontreiniging (bijvoorbeeld van speelweiden, zandbakken, e.d.);
- het voorkomen van schade en dierenleed, die worden veroorzaakt doordat loslopende honden andere dieren en wel met name schapen en kippen naar het leven staan.

2.4. Bij brief van 6 oktober 2014 heeft de gemachtigde van [naam eiser] [naam verweerder] aansprakelijk gesteld voor de door [naam eiser] geleden en nog te lijden schade.

2.5. Bij brief van 10 oktober 2014 heeft [naam verweerder] aansprakelijkheid afgewezen.

2.6. Bij beschikking van 6 september 2017 is een door [naam eiser] ingediend verzoek tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor door deze rechtbank toegewezen. Aan de zijde van [naam eiser] is op 11 december 2017 [naam verweerder] als getuige gehoord.

3. *Het geschil*

De vordering

3.1. [naam eiser] vordert, na wijziging van eis, dat de rechtbank, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, voor recht verklaart dat [naam verweerder] jegens [naam eiser] onrechtmatig heeft gehandeld door op 7 september 2014 zijn hond niet onder controle te houden en daarmee een onveilige situatie in het leven heeft geroepen die schade tot gevolg heeft gehad aan de zijde van [naam eiser], met veroordeling van [naam verweerder] in de proceskosten, vermeerderd met de wettelijke rente indien voldoening niet plaatsvindt binnen veertien dagen na het wijzen van dit vonnis.

3.2. [naam eiser] legt aan zijn vordering, kort samengevat, ten grondslag dat [naam verweerder] jegens hem onrechtmatig heeft gehandeld door de Border Collie los te laten lopen in een gebied waar een aanlijnplicht gold en de hond, terwijl hij zelf al op geruime afstand was, zelfstandig de honden van [naam eiser] te laten passeren, waardoor de

Mastin is geschrokken en [naam eiser] ten val is gekomen.

3.3. [naam verweerder] voert verweer. Hij betwist dat sprake is van onrechtmatig handelen en voert aan dat hij [naam eiser] heeft gewaarschuwd dat er nog een hond aan kwam, dat Border Collie niets verkeerd heeft gedaan en dat de schade aan de zijde van [naam eiser] is ontstaan door het gedrag van diens eigen hond.

3.4. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

De voorwaardelijke tegenvordering

3.5. [naam verweerder] vordert, in het geval de rechtbank oordeelt dat op hem enige schadevergoedingsplicht rust, dat de rechtbank, bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, voor recht verklaart dat deze schadevergoedingsplicht niet meer dan 10%, althans een door de rechtbank in goede justitie te bepalen percentage bedraagt, met veroordeling van [naam eiser] in de kosten van deze procedure, alsmede in de kosten van het op 11 december 2017 gehouden voorlopig getuigenverhoor, en in de nakosten, de proceskosten te vermeerderen met de wettelijke rente indien voldoening niet plaatsvindt binnen veertien dagen na het wijzen van dit vonnis.

3.6. [naam verweerder] legt aan zijn vordering, kort samengevat, ten grondslag dat de schade aan de zijde van [naam eiser] is ontstaan doordat [naam eiser] zijn eigen Mastin niet onder controle had en een telefoongesprek voerde ten tijde van het ongeval, waardoor hij afgeleid was en niet anticepeerde op het gedrag van de Mastin. Er is dan ook sprake van eigen schuld aan de zijde van [naam eiser], aldus [naam verweerder].

3.7. [naam eiser] voert verweer. Hij betwist dat sprake is van eigen schuld en voert aan dat zijn honden waren aangeliend en dat hij deze derhalve onder controle had. [naam eiser] betwist dat hij een telefoongesprek voerde en hierdoor was afgeleid.

3.8. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

4. De beoordeling

4.1. Omdat de vordering en de tegenvordering nauw met elkaar samenhangen, bespreekt de rechtbank deze gezamenlijk.

4.2. Partijen twisten over de vraag of [naam verweerder] aansprakelijk is voor de door [naam eiser] ten gevolge van diens val geleden schade. In

de procesinleiding heeft [naam eiser] zowel artikel 6:162 BW als artikel 6:179 BW aan zijn vordering ten grondslag gelegd. Ter zitting heeft hij echter toegelicht dat laatstgenoemde grondslag als vervallen moet worden beschouwd, zodat hetgeen in het kader van de risicoaansprakelijkheid van artikel 6:179 BW is aangevoerd niet verder zal worden besproken. In geschil is dan of [naam verweerder] jegens [naam eiser] onrechtmatig heeft gehandeld in de zin van artikel 6:162 BW. De rechtbank overweegt in dit verband als volgt.

4.3. Tussen partijen staat vast dat de Border Collie [naam eiser] en diens honden is gepasseerd, dat de Mastin hierop heeft gereageerd en dat [naam eiser] als gevolg hiervan ten val is gekomen. De rechtbank stelt voorop dat aansprakelijkheid van [naam verweerder] voor een gedraging van de Border Collie hiermee nog niet is gegeven. Voor toerekenbaar onrechtmatig handelen door [naam verweerder] in de zin van artikel 6:162 BW, waarop [naam eiser] zich beroept, is immers een doen of nalaten van [naam verweerder] zelf vereist. Op grond van de hoofdregel van artikel 150 Rv rust op [naam eiser] de plicht feiten te stellen waaruit volgt dat sprake is geweest van een gedraging die jegens hem onrechtmatig is en, ingeval van voldoende gemotiveerde betwisting, deze feiten te bewijzen. Het verwijt dat [naam eiser] in dit verband aan [naam verweerder] maakt is dat deze de Border Collie niet heeft aangeliend en niet onder controle heeft gehouden op een plaats waar een aanlijnverplichting gold en hierdoor een onveilige situatie in het leven heeft geroepen. [naam eiser] beroept zich in dit verband zowel op strijd met een wettelijke plicht, als met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

4.4. Ten aanzien van de door [naam eiser] gestelde strijd met een wettelijke plicht heeft hij zich op het standpunt gesteld dat [naam verweerder], door de Border Collie niet aan te lijnen, in strijd heeft gehandeld met de ter plaatse geldende APV en dat dit reeds een onrechtmatige daad oplevert. [naam verweerder] heeft in dit verband als meest verstrekkende verweer gevoerd dat deze wettelijke norm niet strekt ter bescherming tegen de door [naam eiser] geleden schade. Dit verweer slaagt. Anders dan [naam eiser] stelt, is de rechtbank van oordeel dat, blijkens de onder 2.3. weergegeven toelichting op de betreffende APV-bepaling, het aanlijnverbod niet ertoe strekt te voorkomen dat een aangeliende hond aan de lijn gaat trekken in

het geval deze een zich overigens braaf gedragende niet aangeliende hond treft. Niet betwist is dat de Border Collie slechts is langsgelopen. Hij heeft geen overlast of verontreinigingen veroorzaakt, het verkeer niet in gevaar gebracht of voetgangers gehinderd, geen eigendommen van derden beschadigd en evenmin heeft hij andere dieren naar het leven gestaan. De vordering van [naam eiser] is in ieder geval niet gegrond op de stelling dat daarvan sprake zou zijn. Gelet op het voorgaande strekt de bepaling niet ter bescherming van de door [naam eiser] geleden schade en is aan de relativiteitseis van artikel 6:163 BW niet voldaan. De vordering van [naam eiser] kan dan ook op deze grond niet worden toegewezen.

4.5. Dan is de vraag aan de orde of [naam verweerder], zoals [naam eiser] stelt, heeft gehandeld in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, doordat hij tussen hem en de Border Collie, die niet aangeliend was, een afstand heeft laten ontstaan, terwijl de Border Collie niet van grote honden houdt, en hij de Border Collie zelfstandig de andere honden heeft laten passeren. [naam eiser] stelt dat [naam verweerder], door aldus te handelen, een onveilige situatie in het leven heeft geroepen, namelijk het gevaar dat (een van) de honden van [naam eiser] achter de Border Collie aan zou willen gaan en [naam eiser] daarbij omver zou worden getrokken, welke gevaar zich heeft verwezenlijkt, en dat hij anders had moeten handelen.

4.6. De rechtbank stelt voorop dat het enkele verwezenlijken van een gevaar dat aan een bepaald gedrag inherent is dat gedrag niet onrechtmatig doet zijn. Dat is slechts het geval indien de mate van de waarschijnlijkheid van een ongeval als gevolg van dat gedrag zo groot is dat de veroorzaker zich naar maatstaven van zorgvuldigheid van dat gedrag had behoren te onthouden. Dit onrechtmatigheidsoordeel in gevaarzettingsituaties is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, waarbij moet worden gelet op de gezichtspunten uit het Kelderluik-arrest. Rekening dient te worden gehouden met de mogelijkheid dat door anderen niet steeds de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid in acht zullen worden genomen en dat het met het oog daarop nodig kan zijn veiligheidsmaatregelen te treffen. Met name dient in aanmerking te worden genomen in hoeverre niet-inachtneming van de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid waarschijnlijk is, hoe groot de kans is dat daaruit ongevallen ontstaan, hoe ern-

stig de gevolgen kunnen zijn, en in hoeverre het nemen van veiligheidsmaatregelen bezwaarlijk is (vgl. HR 28 juni 2013 ECLI:NL:HR:2013:45, NJ 2013/366 (Martina/Curaçao) en HR 5 november 1965, ECLI:NL:HR:1965:AB7079 (Kelderluik)). De rechtbank overweegt in dit verband als volgt.

4.7. De rechtbank stelt voorop dat het wandelen of rennen met een hond en het daarbij passeren van een andere hond altijd een zeker risico met zich brengt dat de ene, al dan niet aangelijnde, hond achter de andere hond aan wil gaan. Het risico dat daarbij schade ontstaat is echter niet zo groot dat speciale veiligheidsmaatregelen moeten worden getroffen. [naam verweerder] wordt ook niet wordt verweten dat hij met zijn hond is gaan rennen, noch dat hij al rennend met zijn hond in de buurt van de honden van [naam eiser] is gekomen. Het verwijt betreft de omstandigheid dat [naam verweerder] de Border Collie niet had aangelijnd en dat hij de Border Collie de honden van [naam eiser] zonder [naam eiser] op de aanwezigheid van de Border Collie te attenderen “zelfstandig heeft laten passeren”, in combinatie met de omstandigheid dat de Border Collie niet van andere honden hield. Ten aanzien van de laatste omstandigheid overweegt de rechtbank dat [naam eiser] onvoldoende heeft onderbouwd waarom dit in de gegeven situatie relevant is. Niet gesteld is dat het gedrag van de Border Collie als gevolg van het “niet houden van” andere honden in een voor de gevaarstelling relevante zin werd beïnvloed. De, voor het eerst tijdens de mondelinge behandeling, nog door [naam eiser] aangevoerde omstandigheden dat zijn honden merken als een andere hond bang is en dat die honden zich daarom als meerdere zien en “dat je als je een angstige hond hebt weet dat een andere hond daar achteraan gaat”, zijn niet onderbouwd. Daarbij komt dat [naam verweerder] betwist dat de Border Collie bang was en aanvoert dat hij slechts “niet van andere honden houdt”, terwijl [naam eiser] zijn stelling dat de Border Collie angstig was niet heeft onderbouwd.

4.8. Het komt dan aan op de beantwoording van de vraag of door de omstandigheid dat de Border Collie, terwijl [naam verweerder] [naam eiser] al rennend passeerde, los liep en [naam verweerder] op een zekere afstand volgde, het risico dat de Mastin er achteraan zou gaan en de kans dat [naam eiser] daardoor zou vallen dusdanig groot was geworden, dat [naam verweerder] zich er van had moeten weerhouden om [naam eiser] met

zijn niet aangelijnde hond te passeren zonder veiligheidsmaatregelen te nemen.

4.9. In dat verband heeft [naam verweerder] onweersproken aangevoerd dat Border Collies in beginsel gehoorzame honden zijn, die gericht zijn op hun baas en deze volgen. Niet in geschil is dat de hond dit gedrag ook heeft vertoond. Voorts is door [naam eiser] niet weersproken dat de hond van [naam verweerder] bij het passeren geen confrontatie zocht en niet zodanig dicht langs [naam eiser] is gelopen dat [naam eiser] reeds hierdoor uit balans raakte en viel. Voor zover de stelling van [naam eiser] is dat het voor [naam verweerder] voorzienbare gevaar er (mede) in zit dat honden, zoals in dit geval de Mastin, eerder achter een loslopende hond aangaan dan achter een aangelijnde hond, is deze stelling niet onderbouwd en wordt zij reeds daarom verworpen. Het verwijt spits zich er dan op toe dat [naam verweerder] met het los laten mee rennen van de Border Collie gevaar heeft veroorzaakt, omdat een ander, zoals [naam eiser], er niet op bedacht hoefde te zijn dat die Border Collie op enig afstand achter [naam verweerder] aan liep en dat [naam eiser] er dus ook niet op bedacht hoefde te zijn dat de Mastin nadat [naam verweerder] was gepasseerd nog vanwege de Border Collie aan de lijn zou trekken.

4.10. Daarbij speelt de vraag of [naam verweerder] verzuimd heeft, zoals [naam eiser] stelt en [naam verweerder] betwist, om [naam eiser] in het voorbijgaan op de aanwezigheid van de Border Collie te attenderen. Geen punt van geschil is dat als [naam verweerder] [naam eiser] in het voorbijgaan voldoende duidelijk op de nog naderende komst van de Border Collie had gewezen, [naam eiser] er in ieder geval op bedacht had moeten zijn Mastin aan de riem zou trekken en dat daarmee het risico op een val dusdanig beperkt was dat van het overschrijden van een zorgvuldigheidsnorm geen sprake was. Of [naam verweerder] [naam eiser] gewaarschuwd heeft kan echter, gelet op de verschillende standpunten van partijen, zonder bewijslevering niet worden vastgesteld. Echter, ook indien er vanuit wordt gegaan dat géén waarschuwing is gegeven, is naar het oordeel van de rechtbank onvoldoende onderbouwd dat met het los achter [naam verweerder] aan rennen van de Border Collie een dusdanig concreet en groot gevaar ontstond dat het veroorzaken van dit gevaar, zonder treffen van veiligheidsmaatregelen, onaanvaardbaar was. Daarbij

geldt dat van iemand, die een hond aan een riem uitlaat, in beginsel verwacht mag worden dat deze steeds voldoende in staat is om zich staande te houden en die hond in bedwang te houden, ook als die hond een plotselinge prikkel krijgt waardoor hij aan de lijn trekt, of dat nu een plotseling geluid is, het verschijnen van een langs rennende kat of een voorbij vliegende vogel, of een andere onvoorziene gebeurtenis. Het voorbij lopen of rennen van een loslopende, zich overigens braaf gedragende, hond is in dat opzicht niet zo afwijkend, noch is te verwachten dat dit een dusdanige uitzonderlijke reactie van een aangeliijnde hond veroorzaakt, dat dit, in het algemeen gesproken, een wezenlijk gevaar meebrengt dat een hondenuitlater, ook als die minder alert is, daardoor door zijn eigen hond omver wordt getrokken en dat om die reden risico beperkende maatregelen zijn geboden. Evenmin kan in zijn algemeenheid als feit worden aanvaard dat indien een hondenuitlater aldus valt de gevolgen zo groot zullen zijn dat om die reden maatregelen geboden zijn. De enkele omstandigheid dat [naam eiser], zoals hij stelt, in dit geval een gecompliceerde breuk heeft opgelopen met grote gevolgen, betekent niet dat dit risico in zijn algemeenheid groot moet worden geacht. Bijzondere omstandigheden die een en ander in dit geval anders zouden maken zijn niet gesteld. Dat ter plaatse een losloopverbod gold, leidt niet tot een ander oordeel. Ook daar waar een dergelijk verbod geldt kunnen immers onverwachte prikkels optreden en ook daar mag in zijn algemeenheid verwacht worden dat een uitlater met een aangeliijnde hond bestand is tegen het onverhoeds trekken van die hond door een dergelijke prikkel. De afstand tussen de renner ([naam verweerder]) en de hond (de Border Collie), waarover partijen twisten, is daarbij niet bepalend. Weliswaar maakt de door [naam eiser] gestelde grotere afstand tussen [naam verweerder] en de Border Collie de komst van de Border Collie – er van uitgaande dat die door [naam verweerder] niet is aangekondigd – minder voorzienbaar, maar, zoals overwogen, mag van een hondenuitlater verwacht worden dat deze ook bestand is tegen het trekken van zijn hond door onverwachte prikkels. De conclusie is dus dat [naam verweerder] niet heeft gehandeld in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

4.11. Nu de grondslag voor de gevraagde verklaring voor recht ontbreekt zal de vordering van [naam eiser] worden afgewezen. De voorwaardelijke tegenvordering behoeft dan geen bespreking.

4.12. [naam eiser] zal als de in het ongelijk gestelde partij in de proceskosten, de kosten voor het voorlopig getuigenverhoor en de nakosten worden veroordeeld. De kosten aan de zijde van [naam verweerder] worden begroot op:

– griffierecht € 291,=
– salaris advocaat € 1.629,= (3 punten × tarief € 543,=)

Totaal € 1.920,=

5. De beslissing

De rechtbank

5.1. wijst de vorderingen af,

5.2. veroordeelt [naam eiser] in de proceskosten, aan de zijde van [naam verweerder] tot op heden begroot op € 1.920,=, te vermeerderen, indien voldoening niet binnen veertien dagen na het wijzen van dit vonnis plaatsvindt, met de wettelijke rente als bedoeld in art. 6:119 BW over dit bedrag met ingang van veertien dagen na de betekening van dit vonnis tot de dag van volledige betaling,

5.3. veroordeelt [naam eiser] in de na dit vonnis ontstane kosten, begroot op € 157,= aan salaris advocaat, te vermeerderen, onder de voorwaarde dat [naam eiser] niet binnen 14 dagen na aanschrijving aan het vonnis heeft voldaan en er vervolgens betekening van de uitspraak heeft plaatsgevonden, met een bedrag van € 82,= aan salaris advocaat en de exploitkosten van betekening van de uitspraak, en te vermeerderen met de wettelijke rente als bedoeld in art. 6:119 BW over de nakosten met ingang van veertien dagen na de betekening van dit vonnis tot aan de voldoening,

5.4. verklaart deze kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

NOOT

1. Inleiding

De onderhavige uitspraak is interessant vanwege het relativiteitsvraagstuk en de risico's waar een hondenbezitter op bedacht moet zijn. In deze annotatie bespreken wij beknopt: (i) het feitelijk kader, (ii) de risicoaansprakelijkheid van dierenbezitters, (iii) het relativiteitsoordeel over de betreffende APV-bepalingen in de onderhavige

zaak en (iv) de vraag of een bezitter gevaarzettend handelt indien hij zijn hond niet aanlijnt.

2. De eigen energie van het dier

Het eerste dat opvalt bij het lezen van de uitspraak van de Rechtbank Gelderland is dat eiser in zijn procesinleiding zijn vordering zowel op onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) als de risicoaansprakelijkheid voor dieren (art. 6:179 BW) had gegrond, maar dat hij deze tweede grondslag ter zitting heeft laten vallen (zie r.o. 4.2). Art. 6:179 BW bepaalt dat de bezitter van een dier aansprakelijk is voor schade die door gedragingen van het dier zijn toegebracht. De grondslag van deze risicoaansprakelijkheid is het gevaar dat in de eigen energie van het dier schuilt en het onberekenbare element dat daarin is gelegen (TM, Parl. Gesch. 6, P. 763, zie ook HR 23 februari 1990, NJ 1990/365 (*Gedreven kuddekoel*)). Art. 6:179 BW is slechts van toepassing indien een dier *zelfstandig* schade veroorzaakt en geldt dus niet in gevallen waar het dier schade toebrengt terwijl het de leiding van zijn meester volgt of wanneer de schade is toegebracht zonder dat de eigen energie van het dier enige rol heeft gespeeld (Asser/Sieburgh 6-IV 2019/250). Denk bij dit laatste aan de situatie waarin een dier een besmettelijke ziekte heeft, die anders dan door zijn eigen gedragingen op een ander dier wordt overgebracht (HR 24 februari 1984, NJ 1984/415, m.nt. W.C.L. van der Grinten (*Bardoel/Swinkels*)). In het onderhavige geval zal eiser er waarschijnlijk voor hebben gekozen om zijn vordering niet langer op art. 6:179 BW te baseren omdat de eigen, onberekenbare gedraging van het dier in dit geval ontbreekt. Tussen partijen staat vast dat de Border Collie van gedaagde eiser en zijn Mastin braaf is gepasseerd, dat de Mastin hierop heeft gereageerd en dat eiser daardoor ten val is gekomen. Zoals de rechtbank overweegt in r.o. 4.9 zijn Border Collies in beginsel gehoorzame honden die gericht zijn op hun baas en deze volgen. Daarnaast is door eiser niet weersproken dat de Border Collie geen confrontatie zocht en niet zo dicht langs eiser is gelopen dat deze hierdoor zijn balans verloor en viel. Nu geen sprake lijkt te zijn van een eigen, onberekenbare gedraging van de hond zal de vordering ingestoken op grond van art. 6:179 BW vermoedelijk weinig kans van slagen hebben gehad. Voor een vergelijkbare zaak waarin wél sprake was van een eigen gedraging van het dier, namelijk het om de benen wikkelen

van een riem, zie Rb. Utrecht 13 juni 2012, NJF 2012/512.

3. Het relativiteitsvereiste

Eiser beroept zich in het kader van de onrechtmatigheid in de eerste plaats op strijd met een wettelijke plicht. Door de Border Collie niet aan te lijnen zou de jogger in strijd hebben gehandeld met art. 2:57 van de ter plaatse geldende APV. Het karakter van een onrechtmatige daad is relatief. Een vraag die de rechtbank moest beantwoorden, is of de door de jogger geschonden norm strekt tot bescherming tegen de schade zoals die door het slachtoffer is geleden; het zogenaamde relativiteitsvereiste. Het doel van dit vereiste is begrenzing van de aansprakelijkheid. De schade van de eiser bestaat onder meer uit de dubbele beenbreuken die hij heeft opgelopen en de gemaakte kosten voor de operatie die hij daarvoor heeft moeten ondergaan. In de literatuur bestaat geen eenstemmigheid over de stelplicht en de bewijslastverdeling (strikt genomen argumenteerlast, want de relativiteit van een norm is een rechtsvraag en geen feitelijke vraag) met betrekking tot het relativiteitsvereiste. Blijkens de parlementaire geschiedenis van art. 6:163 BW heeft het de wetgever voor ogen gestaan dat een norm in principe 'strekt ter bescherming van allen die als gevolg van overtreding ervan schade kunnen lijden' en dat 'voor een beroep op het (...) artikel (derhalve) moet (...) komen vast te staan dat de desbetreffende norm de eiser in het gegeven geval *niet* beschermt tegen de schade, zoals hij deze heeft geleden' (Parl. Gesch. BW Boek 6 1981, p. 638). Uit het voorgaande werd afgeleid dat het aan de aangesprokene is om de afwezigheid van de relativiteit aan te tonen. De Hoge Raad heeft deze opvatting uitdrukkelijk verworpen ten gunste van een neutraal uitgangspunt in het arrest *Astrazeneca/Menzis* (HR 10 november 2006, NJ 2008/491, m.nt. Vranken; zie ook: P.W. den Hollander, 'Het bestuursrechtelijk en het privaatrechtelijke relativiteitsvereiste als twee-eiige tweeling', AA 2012/6, p. 444-446). Bij de beantwoording van de vraag of aan het in art. 6:163 BW neergelegde relativiteitsvereiste is voldaan, komt het aan op het doel en de strekking van de geschonden norm, aan de hand waarvan moet worden onderzocht tot welke personen en tot welke schade en welke wijzen van ontstaan van schade de daarmee beoogde

bescherming zich uitstrekt (HR 24 maart 2006, *RvdW* 2006/310).

Gedaagde verweert zich met de stelling dat de wettelijke norm niet strekt ter bescherming tegen de door de man geleden schade. Als praktisch bezwaar tegen de relativiteitsleer is aangevoerd dat het moeilijk is om vast te stellen of een bepaalde norm ertoe strekt het geschonden belang van de benadeelde te beschermen (Asser/Sieburgh 6-IV 2019/142). Blijkens de uitspraak ligt in zijn algemeenheid aan art. 2:57 APV het motief van de voorkoming en bestrijding van overlast ten grondslag. De daarbij behorende bedoelingen worden concreet uitgewerkt. De regeling heeft onder meer ten doel: het beschermen van de verkeersveiligheid, de bestrijding van verontreiniging, het voorkomen van beschadiging aan eigendommen en het voorkomen van hinder voor voetgangers. Daarnaast dient de APV om schade en dierenleed te voorkomen, die worden veroorzaakt doordat loslopende honden andere dieren – en dan wel met name schapen en kippen (Ede ligt in een landelijke omgeving en in de buurt van het ‘kippendorp’ Barneveld) – naar het leven staan.

De rechtbank is van oordeel dat het aanlijngedob niet ertoe strekt te voorkomen dat een aangeliijnde hond aan de lijn gaat trekken in het geval deze een (zich overigens braaf gedragende) niet aangeliijnde hond treft. De schade is weliswaar aanggericht door een hond, maar niét door de niet-aangeliijnde hond. Althans er zit nog een tussenschakel tussen: de aangeliijnde hond van de eiser zelf door wiens reactie de schade is aanggericht. Geen van de partijen betwist dat de Border Collie (de niet-aangeliijnde hond) slechts is langsgelopen. Naar onze mening heeft de rechtbank daarmee correct en begrijpelijk geoordeeld. De door eiser geleden schade is niet de schade waartegen de geschonden norm beoogt te beschermen. Dit was ons inziens anders geweest als de schade was ontstaan doordat de niet-aangeliijnde Border Collie (in plaats van de wel-aangeliijnde Mastin) eiser ten val had gebracht, bijvoorbeeld door tegen eiser op te springen. Dan was sprake geweest van hinder voor voetgangers door een niet-aangeliijnde hond.

4. Strijd met de maatschappelijke betamelijkheid

Nu de geschonden norm niet strekt tot bescherming van de belangen van eiser, wordt beoordeeld of gedaagde in strijd heeft gehandeld met

hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt doordat hij tussen hem en zijn niet aangeliijnde hond een afstand heeft laten ontstaan en hij de Border Collie zelfstandig andere honden heeft laten passeren. Eiser stelt dat de gedaagde jogger een onveilige situatie in het leven heeft geroepen en deze heeft laten voortbestaan, kortom: dat gedaagde gevaarzettend heeft gehandeld.

De rechtbank beoordeelt de aansprakelijkheid van gedaagde volgens vaste jurisprudentie aan de hand van de Kelderluik-criteria. Op grond van deze criteria wordt getoetst of vereist is dat bepaalde veiligheidsmaatregelen worden getroffen en (achteraf) of de zorgvuldigheid in een specifieke situatie in acht is genomen. Welke maatregelen genomen moesten worden, hangt af van de vraag of de aangesprokene ermee rekening moest houden dat de benadeelde niet de nodige oplettendheid en voorzichtigheid zou betrachten. Daarbij wordt niet alleen gelet op de mate van waarschijnlijkheid waarmee de niet-inachtname van de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid kon worden verwacht, maar ook op de kans dat daaruit ongevallen ontstaan, op de ernst die de gevolgen daarvan kunnen hebben en op de mate van bezwaarlijkheid van te nemen veiligheidsmaatregelen (HR 5 november 1965, *NJ* 1966/136, m.nt. Scholten (*Kelderluik*) en door de Hoge Raad geactualiseerd in HR 28 juni 2013, *NJ* 2013/366 (*Martina/Curaçao*)).

De rechtbank stelt voorop dat joggen met een hond en het daarbij passeren van een andere hond altijd een zeker risico met zich brengt. Bijvoorbeeld het risico dat de ene, al dan niet aangeliijnde hond, achter de andere hond aan wil gaan. Het komt volgens de rechtbank aan op de vraag of door de omstandigheid dat de Border Collie losliep en gedaagde op een zekere afstand volgde, het risico dat de Mastin er achteraan zou gaan en de kans dat eiser daardoor zou vallen dusdanig groot was geworden dat gedaagde zich ervan had moeten weerhouden om eiser met zijn niet aangeliijnde hond te passeren zonder veiligheidsmaatregelen te nemen.

De rechtbank acht dit laatste onvoldoende onderbouwd (zie de uitvoerig gemotiveerde r.o. 4.10). De rechtbank overweegt dat van iemand die een hond aan een riem uitlaat in beginsel verwacht mag worden dat deze voldoende in staat is om zich staande te houden en die hond in bedwang te houden wanneer die hond een plotselinge

prikkel krijgt 'of dat nu een plotseling geluid is, het verschijnen van een langs rennende kat of een voorbijvliegende vogel', aldus de rechtbank. De conclusie is dan ook dat gedaagde niet heeft gehandeld in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

In de uitspraak wordt, na vaststelling dat niet aan het relativiteitsvereiste is voldaan, geen noemenswaardige aandacht meer besteed aan het feit dat de APV-norm is geschonden als zodanig. Hoewel de geschonden APV-norm niet strekt tot bescherming tegen de schade zoals de benadeelde die heeft geleden, en de schending van de norm dus op zichzelf genomen geen aansprakelijkheid voor die schade schept, had daarvoor met behulp van de correctie-Langemeijer aansprakelijkheid kunnen bestaan omdat de schending van de APV-norm kan bijdragen tot het oordeel dat een zorgvuldigheidsnorm is geschonden die wel bescherming biedt tegen de geleden schade (HR 10 november 2006, *NJ* 2008/491, m.nt. J.B.M. Vranken (*Astrazaneca/Menzis*)). Een al te strikte toepassing van het relativiteitsbeginsel kan aldus worden gecorrigeerd. In onderhavig geval zag de rechtbank daar kennelijk geen aanleiding toe. Weliswaar wordt de omstandigheid dat de Border Collie niet was aangelijnd meegewogen bij de aanvullende toets aan het ongeschreven recht en gevaarzetting, maar meer als feitelijke omstandigheid dan als overtreding van een wettelijke norm. Dit is naar onze mening niet onbegrijpelijk: de wetsovertreding staat in dit geval 'verder weg' van de schadeveroorzaking dan in bijvoorbeeld het klassieke *Tandarts*-arrest (HR 17 januari 1958, *NJ* 1961/568). De niet-aangelijnde hond heeft namelijk niet rechtstreeks de benadeelde ten val gebracht, maar 'slechts' een reactie veroorzaakt bij een andere wél aangelijnde hond. Het oordeel van de rechtbank zou hooguit een niet-slagende correctie-Langemeijer kunnen inhouden.

5. Afronding

In de literatuur is men het erover eens dat de risicoafweging die met behulp van de Kelderluik-criteria wordt gemaakt dicht aanligt tegen de risicoafwegingen die mensen vrijwel dagelijks maken (zie bijv. A.J. Verheij, *Onrechtmatige daad* (Mon. Priv. nr. 4), Deventer Kluwer 2019, nr. 16). In zijn algemeenheid hoeft een jogger bij het riemloos uitlaten van zijn hond niet bedacht te zijn op het

risico dat een andere hondenuitlater mogelijk ten val komt zoals dat in deze zaak gebeurde en dat veiligheidsmaatregelen daarom geboden zijn. Dit neemt niet weg dat de jogger zich (uiteraard) aan de geldende wettelijke voorschriften moet houden.

mr. F.E.G.A. van der Voort
advocaat bij Stibbe te Amsterdam

mr. B.T. Berends
advocaat bij Stibbe te Amsterdam

Schadevergoeding en verjaring

13

Pre-existentie als predispositie bij shockschade

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden zp Arnhem
5 november 2019, nr. 200.207.735,
ECLI:NL:GHARL:2019:9478
(mr. Dozy, mr. Beekhoven van den Boezem,
mr. Giesen)
Noot mr. E.W. Bosch

Shockschade. Immateriële schade. Predispositie.

[BW art. 6:106]

In het eerste tussenarrest (ECLI:NL:GHARL:2018:1440) beslist het hof dat gedaagde mag reageren op drie nieuw in het geding gebrachte producties. In het tweede tussenarrest (ECLI:NL:GHARL:2018:8381) benoemt het hof een ervaren psychiater en een gespecialiseerde kinderpsychiater als deskundigen. In het onderhavige, derde en laatste arrest overweegt het hof dat uit de rapportages van de deskundigen blijkt, dat de posttraumatische stressstoornis de klachten van het slachtoffer, die ook met een autismespectrumstoornis behept was, hebben veroorzaakt. Dat de klachten ernstiger zijn dan wanneer het slachtoffer geen autismespec-